

"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (כב, כד)

ר' יהונתן איבישיץ היה מפרש פסוק זה שבפרשתנו בלשון תמיהה, "וכי ילווך הכסף בשעה שאתה נאסף אל עמך"? "את העני עמך" – אינך נוטל עמך במותך אלא רק את מעשיך הטובים שעשית בימי חיך, כאשר גמלת חסד עם הזולת ונתת צדקה לעני שעמך.

ר' יהונתן איבישיץ

א נקודל'ה

"אם כסף תלוה את עמי את העני עמך" (כב, כד)

רבי משה לייב מסאסוב דיבר פעם אחת על כך שכל מה שברא הקב"ה בעולמו נועד לשמשו ושצריך ואפשר לנצל כל דבר וכל מידה לעבודת הבורא. שאל אחד הנכחים, שהיה גבאי צדקה: "איזו תועלת בעבודת ה' יש ממידת האפיקורסות?" השיב רבי משה לייב: "כשבא אליך עני ומבקש עזרה, אל תהיה פתאום מאמין גדול ותתחיל לומר לו בטח בה, ה' יעזור. כאן עליך להשתמש במידת האפיקורסות, לחשוב שאין לעני הזה מושיע אלא אתה, ולעזור לו ככל יכולתך".

רבי משה לייב מסאסוב זצ"ל

"וכי יריבון אנשים והכה איש את רעהו" (כא, יח)

שאלו את הברזל - מפני מה כשמכים אותך קולך נשמע כל כך גבוה וחזק, והזהב בעת שמכים עליו אין קולו נשמע כל כך, והשיב הברזל, הטעם פשוט כי הזהב שהוא אחיו, לא מכה אותו, רק הברזל שהוא זר אליו מכה אותו, לכן אינו צועק כל כך בעת שמכה עליו, אבל הברזל, מכה אותו הברזל שהוא אחיו וקרובו, וזה כואב מאוד, שאחים וקרובים יכו זה את זה, ולכן הברזל צועק מאוד בעת שמכה עליו ברזל אחר.

ילקוט הגרשוני

"מדבר שקר תרחק" (כג, ז)

אמר פעם ר' זושא מאניפולי זיע"א "מדבר שקר" פירוש כשאתה אומר דיבור של שקר, מיד אתה מרחיק את עצמך מה' יתברך.

אמרי פנחס

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כא, א)

צריך אדם לשים את משפטי האלוקים לפניו. עליו להקדיש את כל ה"אני" שלו בעבור המשפטים ולמסור את נפשו עליהם. וזהו שאומר הכתוב: "לפניהם" – שיעמידו את המשפטים לפניהם, לפני קיומם העצמי...

קול שמחה

"והגישו אדוניו אל האלהים... ורצע אדוניו את אוזנו במרצע, ועבדו לעולם" (כ"א, ו).

אומר רש"י: "את אוזנו הימנית, או אינו אלא של שמאל, תלמוד לומר און און גזירה שווה". ולכאורה למה היה צריך רש"י לעשות כאן גזירה שווה, והרי בכל התורה כולה, ימין קודם לשמאל? אלא אפשר לבאר, על פי דברי רש"י בהמשך הפרשה שאומר, שדווקא אוזן נבחרה מכל האיברים שבגוף, מפני שהיא זו ששמעה בהר סיני "לא תגנוב". ולכן אם עבר על כך וגנב, צריכה אוזנו להירצע. וכן המדרש אומר בשיר השירים, "כיצד היה הדיבור יוצא מפי הקב"ה, היה יוצא מימינו של הקב"ה לשמאלן של ישראל". ולפי"ז מובן, למה היה צריך כאן גזירה שווה, כדי לומר לך שאע"פ שאוזן שמאל שמעה ראשונה בהר סיני לא תגנוב, שהרי הדיבור היה מגיע לשמאל ישראל, בכל זאת תרצע דווקא אוזן ימין, כמו בכל התורה שימין קודם לשמאל...

אוצר הפנינים

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כא, א)

המילה "תשים" ר"ת שישת ימים תיעשה מילאכה, רמז לזה שדנין רק בימות החול ואין דנין בשבת. ואת הטעם לזה אפשר להגיד בצחות, כיון שאמרו חז"ל שהדיין צריך לראות בשעת הדין כאילו גהינום פתוח תחתיו, אם כן אי אפשר לדון בשבת כיון שגם הגהינום שובת בשבת קודש.

צדיקים

הגיליון לזכות ולבריאות אדונינו מורינו
ורבנו ר' ישכר דוב בן מרים שליט"א

"ואלה המשפטים אשר תשים לפניהם" (כא, א)

אומר רש"י: מוסיף על הראשונים, מה הראשונים (עשרת הדברות) מסיני אף אלו מסיני, ה"חדושי הרי"ם" – הרי כל התורה כולה ניתנה בסיני, ואפילו כל מה שתלמיד ותיק עתיד לחדש – גם כן כבר ניתן בסיני, ולמה מפרש רש"י משפטים אלו ניתנו בסיני? והשיב כי יש דינים המובנים לכל אדם, לכאורה גם בלי שהתורה אומרת, לדוגמא: גניבה וכיוצא"מ, היינו אומרים שאסור לקחת חפץ השייך לאדם אחר, או למשל האיסור להכות את רעהו, הרי זה מובן לכולם שאין להכות, וזוהי כוונת רש"י – סיים הרבי – שגם דינים אלה המובנים בפשטות, אלמלא היו כתובים בתורה – אינם כלום! רק מחמת ציווי התורה חייב אדם לא לגנוב ולא להכות!

חידושי הרי"ם

"כל אשר דיבר ה', נעשה ונשמע (כד, ז)

במסכת שבת דף פח ע"א דרשו חז"ל, שבשעה שהקדימו ישראל נעשה ונשמע, ירדו מלאכי השרת וקשרו לישראל שני כתרים, אחד כנגד נעשה ואחד כנגד נשמע. מהלשון "בשעה שהקדימו", מדייק הבית הלוי, שמה שזכו לשני כתרים הוא דווקא משום שהקדימו נעשה ונשמע, ואילו לא היו מקדימים אלא אומרים בסדר הרגיל, "נשמע ונעשה", לא היו זוכים לשני כתרים. ושואל על כך הבית הלוי, מדוע מספר הכתרים קשור לסדר המילים, ומה לי אם הסדר הוא כזה או אחר? ומסביר הבית הלוי עניין זה כך: לפעולת לימוד תורה ישנן שתי מטרות-האחת, ידיעת המצוות (שהרי אם לא ילמד, לא ידע). והשנייה, תורה לשמה, שגם אם כבר יודע את כל ההלכות והמצוות, עדיין מצווה לעסוק בתורה מצד עצם המצווה של עיסוק בתורה. וכשהקדימו נעשה ונשמע, למעשה ביטאו בכך את הרעיון, שגם אחרי ה"נעשה", כלומר גם אחרי שידעו כיצד לקיים המצוות, עדיין "נשמע", כלומר עדיין נראה בלימוד התורה ערך עצמי ונוסיף להגות בה. ועל כן זכו לשני כתרים, אחד כנגד המצוות, ואחד כנגד העיסוק בתורה, שהוא ערך נפרד בפני עצמו. מה שאין כן אם לא היו מקדימים נעשה ונשמע, אלא היו אומרים "נשמע ונעשה", היה משמע שהכול עניין אחד-אנו נלמד על מנת לקיים את המצוות, וכך נוכל לקיימן. ואם כך, לא היו זכאים לשני כתרים. לכן, ההדגשה היא "בשעה שהקדימו".

בית הלוי

"רק שבתו יתן ורפא ירפא" (כא, יט)

המילה "שבתו" מרמזת כאן לשמירת שבת כהלכתו, והכוונה "רק שבתו" - אם ייתן את "שבתו" את השבת לה' וייזהר בכל הלכות שבת ודקדוקיה ומצוותיה, אזי יזכה ש"ורפא ירפא" שהקב"ה יגמול לו כמעשיו וירפא אותו מכל נגע ומחלה, ולכן אף נהגו בכל תפוצות ישראל לברך מי שבירך לחולה דווקא בשבת ולומר "שבת היא מלועוק ורפואה קרובה לבוא" שזהו בזכות שמירת השבת.

האדמו"ר מקודינוב זצ"ל

אזיס ווארט

"רק שבתו יתן ורפא ירפא" (כא, יט)

כשהיה הגאון ר' מאיר שפירא מלובלין בארה"ב, התקשר לאחד הגבירים ושאל אם אותו גביר יכול לבוא אל הרב למלון. הגביר התנצל שכרגע תקפה אותו מחלת השפעת הוא אינו יכול לצאת מביתו. החליט הרב לערוך ביקור חולים אצל הגביר. כשפתח הגביר את הדלת לקול הנקישות, הוא עמד במלוא הדרו, בריא ושלם. אמר לו הרב מאיר שפירא: "עתה תצטרך לשלם פעמיים, פעם אחת תרומה לישיבה, מה שהייתה כוונתי בתחילה, ופעם נוספת דמי ריפוי, שהרי היכן היית מוצא רופא שירפא אותך כל כך מהר?!"

רבי מאיר אומר

"ואנשי קודש תהיון לי, ובשר בשדה טריפה לא תאכלו לכלב תשליכון אותו" (בב, ל).

כתוב בגמרא במסכת חולין, שאין הקב"ה מביא תקלה לידיהם של צדיקים. וביארו שם, שגנאי הוא לצדיק אם הוא אוכל דבר איסור, ולכן בענייני אכילה לא תהיה תקלה לצדיק, ויזמן לו ה' אוכל כשר. וזהו ביאור הפסוק כאן, "ואנשי קודש תהיון לי", וכאשר תהיו אנשי קודש ותגיעו למדרגת הצדיקים, ממילא "ובשר בשדה טריפה לא תאכלו" מפני שאין אני מביא תקלה לידיהם של צדיקים.

אוצר הפנינים

"וכי יגח שור את איש או את אשה ומת סקול יסקול השור ולא יאכל את בשרו ובעל השור נקי" (כא, כח)

הסביר החתם סופר זצ"ל, התורה הזהירה שלא יאכלו את בשר השור הנסקל, כדי שהשור לא יזכה שבשרו ייהפך לחלק מבשרו של איש יהודי, מאחר שהוא גרם לאיבוד נפשו של אדם מישראל.

חתם סופר